

POSTANOWIENIE

Dnia 16 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku A. T.
z udziałem B. J., J. J., Z. J., M. J., A. J. i Spółdzielni w M.
o stwierdzenie nabycia spadku po K. J.,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 16 listopada 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu
z dnia 21 października 2021 r., sygn. akt XV Ca 511/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. stwierdza, iż wnioskodawczyni i uczestnicy ponoszą koszty postępowania kasacyjnego związane ze swoim udziałem w tym postępowaniu.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 21 października 2021 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił apelację wnioskodawczyni A.T. od postanowienia Sądu Rejonowego w Śremie z dnia 29 grudnia 2020 r., którym Sąd ten ustalił, że w skład spadku po K. J. zmarłym w dniu 9 września 1979 r. nie wchodziło ani prawo własności, ani też udział w prawie własności bliżej we wniosku opisanej nieruchomości położonej w D., mającej stanowić wkład gruntowy w Spółdzielni w M. oraz ustalił, iż spadek po zmarłym na podstawie ustawy nabyli wprost: żona K. J.1 w 1/4 części oraz dzieci K. J., J. J., Z. J., A. T. i B. J. po 3/20 części.

Skargę kasacyjną wnioskodawczyni oparła na podstawie naruszenia prawa materialnego, tj. art. 104 § 3 ustawy z dnia 17 lutego 1961 roku o spółdzielniach i ich związkach (Dz.U. z 1961 r., Nr 12, poz. 61 ze zm.) oraz prawa procesowego - art. 248 § 1 k.p.c. Skarżąca uzasadniła wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w następujący sposób: „Skarga kasacyjna zarzuca zapadłemu orzeczeniu naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 104 § 3 ustawy z dnia 17 lutego 1961 roku o spółdzielniach i ich związkach, cyt. „W przypadku, gdy grunt został wniesiony przez posiadacza, a do chwili ustania członkostwa zasiedzenie nie nastąpiło, przedmiotem dalszego zasiedzenia staje się działka zamienna.” ze względu na art. 141 § 3 ustawy z dnia 16 września 1982 roku Prawo spółdzielcze, mówiący o wniesieniu wkładu gruntowego przez posiadacza zależnego, cyt. „ Wniesienie wkładu gruntowego przez posiadacza zależnego wymaga zgody właściciela.” Zdaniem wnoszącego skargę kasacyjną, zachodzi potrzeba wykładni przepisów zawartych w obu ustawach, ponieważ budzą one poważne wątpliwości w ustaleniu statusu wkładu gruntowego. Zachodzi też być może konieczność wyjaśnienia istotnego zagadnienia prawnego, w postępowaniu spadkowym o stwierdzenie nabycia spadku, jeżeli do spadku należy wkład gruntowy. Chodzi o rozstrzygnięcie, czy jest on własnością członka, w sytuacji, gdy grunt został wniesiony do rolniczej spółdzielni produkcyjnej, a jego posiadacz w tym czasie, nie nabywa własności w drodze zasiedzenia? A więc czy członek wkładowy pod rządami ustawy o spółdzielniach i ich związkach jest właścicielem wkładu gruntowego?”

W odpowiedzi na skargę uczestniczka Spółdzielnia w M. wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania bądź o jej oddalenie, a ponadto o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może zostać osiągnięty jedynie przez powołanie i właściwe uzasadnienie istnienia wymienionych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu

Najwyższego o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania następuje na podstawie oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają przyczynom kasacyjnym wymienionym w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sposób w jaki należy prawidłowo uzasadnić wniosek był przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zostało sformułowane przez skarżącą w taki wymagany sposób.

Prawidłowe powołanie się na przyczynę przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., tj. że w sprawie zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawa, które budzą poważne wątpliwości lub wywołują rozbieżności w orzecznictwie sądów wiąże się z koniecznością wykazania, że określony przepis rzeczywiście budzi poważne wątpliwości, które jak dotąd nie zostały wyjaśnione albo że niejednolita wykładnia tego przepisu wywołuje precyzyjnie wskazane przez stronę skarżącą rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Wnioskodawczynie, powołując się na przyczynę, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., ograniczyła się do zestawienia treści dwóch przepisów pochodzących z dwóch kolejno obowiązujących ustaw regulujących organizację i funkcjonowanie spółdzielni, których wykładni miałyby dokonać Sąd Najwyższy. Jedynymi argumentami skarżącej jakie miałyby przemawiać na rzecz potrzeby przeprowadzenie tej wykładni było stwierdzenie, że przepisy te „budzą poważne wątpliwości w ustaleniu statusu wkładu gruntowego” oraz że spadkobiercy nie mogą wykazać „własności wkładu gruntowego”. Uzasadnienie wniosku w taki sposób, czyli bez przedstawienia argumentacji wskazującej wyraźnie na czym miałyby polegać poważne wątpliwości w rozumieniu powołanych przepisów i że rzeczywiście one występują, wykluczało możliwość przekonania, iż powołana przez skarżącą przyczyna przyjęcia skargi do rozpoznania w sprawie zachodzi. Na marginesie, porównywanie treści dwóch różnych przepisów zawartych w dwóch różnych ustawach i to w oderwaniu od pozostałych przepisów tych ustaw nie mogło

skutecznie wskazywać na poważne wątpliwości odnośnie do kwestii „statusu wkładu gruntowego”. Należy dodać, że o potrzebie wykładni można jedynie mówić w odniesieniu do przepisu ustawy, która mogłaby ewentualnie mieć w danej sprawie zastosowanie, co nie dotyczyło powołanego przez skarżącą art. 141 § 3 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 1982 r., Nr 30, poz. 210 ze zm.) z uwagi na datę otwarcia spadku po K. J. (dnia 9 września 1979 r.). Jednak art. 104 § 3 ustawy z dnia 17 lutego 1961 r. o spółdzielniach i ich związkach, który miałby podlegać wykładni, nie jest miarodajny w tej sprawie, skoro stanowił, że w przypadku, gdy grunt został wniesiony przez posiadacza, a do chwili ustania członkostwa zasiedzenie nie nastąpiło, przedmiotem dalszego zasiedzenia staje się działka zamienna. W okolicznościach faktycznych sprawy przepis ten nie jest źródłem kreowania po stronie spadkodawcy prawa własności czy współwłasności nieruchomości. Z ustaleń faktycznych wynika, że nieruchomości, które spadkodawca wniósł do rolniczej spółdzielni produkcyjnej, a które otrzymał z Państwowego Funduszu Ziemi decyzją z dnia 15 kwietnia 1966 r., stanowiły własność Skarbu Państwa, także po wydaniu tej decyzji, bowiem decyzją Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Ś. z dnia 9 kwietnia 1969 r. nieruchomości te zostały przekazane nieodpłatnie w użytkowanie RSP w D.. Ponadto z ustaleń faktycznych wynika, że w późniejszych latach Skarb Państwa podejmował w odniesieniu do tych nieruchomości czynności rozporządzające. W sprawie nie zostały przedstawione dokumenty potwierdzające prawo własności czy współwłasności spadkodawcy do nieruchomości przekazanych mu decyzją z dnia 15 kwietnia 1966 r., której treści też nie udało się ustalić, przy czym w momencie wydania tej decyzji spadkodawca wraz żoną był właścicielem innej nieruchomości, której własności zrzekli się na rzecz Skarbu Państwa aktem notarialnym z dnia 6 stycznia 1967 r. Nie zostało wykazane, że po tej dacie pomiędzy spadkodawcą i Skarbem Państwa były dokonywane czynności prawne, na podstawie których spadkodawca nabył prawo własności do przedmiotowych nieruchomości. Wnioskodawczyni nie wskazała też przepisu, na podstawie którego spadkodawca z mocy prawa stawał się właścicielem nieruchomości wniesionych do rolniczej spółdzielni produkcyjnej jako wkład gruntowy, niezależnie od posiadanego tytułu do takich gruntów przed ich wniesieniem jako wkład gruntowy.

Skarżąca również nieskutecznie powołała się na przyczynę przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Jej wykazanie poza sformułowaniem określonego problemu prawnego o charakterze abstrakcyjnym i powołaniem przepisów, które stanowiły źródło jego powstania, wymaga zaprezentowania jurydycznej argumentacji przekonującej o istnieniu na tle tego problemu rozbieżnych ocen prawnych, a także świadczącej o poważnych trudnościach w jego rozwiązaniu, ponadto wskazania, dlaczego jest ono istotne (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 12 grudnia 2013 r., IV CSK 384/13, nie publ.). Skarżąca taką wymaganą argumentację zupełnie w skardze pominęła. Nie wyjaśniła przy tym czemu miałyby służyć rozstrzygnięcie postawionych przez nią kwestii.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżąca powołuje się również na naruszenie art. 248 § 1 k.p.c., ale nie formułuje zagadnienia prawnego ani wątpliwości interpretacyjnych w tej materii. Jedyną więc przesłanką oceny wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej w tym zakresie może być oczywista zasadność skargi kasacyjnej.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. Chodzi o kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Lektura uzasadnienia zaskarżonego postanowienia nie daje jednak podstaw do przyjęcia, że Sąd drugiej instancji dopuścił się kwalifikowanego naruszenia wskazanego we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania art. 248 § 1 k.p.c.

Nie stwierdziwszy przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania, Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji, na podstawie art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego oparto na podstawie art. 520 § 1 w zw. z art. 398²¹, art. 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c.